

STUDIU DE OPORTUNITATE
privind modalitatea de gestiune a Serviciului de Iluminat Public
din Municipiul Târgu Mureș

Cap. I. Scopul și obiectivele

Prezentul studiu fundamentează stabilirea soluției optime de asigurare a gestiunii sistemului de iluminat public, precum și necesitatea și oportunitatea atribuirii prin licitație publică a contractului de delegare a gestiunii serviciului de iluminat public, în temeiul **Legii nr. 51/2006** a serviciilor comunitare de utilități publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Autoritățile administrației publice locale au obligația de a stabili și de a aplica strategia pe termen mediu și lung pentru extinderea, dezvoltarea și modernizarea serviciilor de iluminat public, ținând seama de planurile de urbanism și amenajarea teritoriului, de programele de dezvoltare economico-socială a localităților și de cerințele serviciului de iluminat public, de evoluția acestora, precum și de folosirea tehnologiilor cu consumuri energetice reduse și emisii minime de noxe.

Prin realizarea acestui obiectiv, Consiliul local al Municipiului Târgu Mureș, reprezentantul autorității administrației publice locale urmărește, în condițiile legii, prin strategiile pe care le va adopta:

- dezvoltarea și funcționarea pe termen mediu și lung a sistemului de iluminat public din Municipiul Târgu Mureș, în concordanță cu programele de dezvoltare economico-socială a municipiului, precum și a infrastructurii aferente acestuia;
- satisfacerea în condiții optime a nevoilor populației, precum și al instituțiilor publice și agenților economici de pe raza administrativ-teritorială a Municipiului pe care îi deservește prin serviciul de iluminat public;
- gestionarea serviciului de iluminat public local pe criterii de competitivitate și eficiență managerială;
- îmbunătățirea condițiilor de viață ale cetățenilor prin promovarea calității și eficienței iluminatului public local;
- promovarea reabilitării infrastructurii aferente sistemului de iluminat public local;
- realizarea unei infrastructuri edilitare moderne printr-un program investițional adecvat, în vederea creșterii calității vieții cetățenilor;
- menținerea serviciului de iluminat public la indicatorii de performanță propuși.

Cap. II. Cadrul legal

- a) Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- b) Legea nr. 230/2006 a iluminatului public, cu modificările și completările ulterioare;
- c) H.G. nr. 246/2006 privind aprobarea Strategiei Naționale pentru Accelerarea Dezvoltare a Serviciilor Comunitare de Utilități Publice;
- d) Ordinul nr. 86/2007 pentru aprobarea Regulamentului-cadru al serviciului de iluminat public;
- e) Ordinul nr. 87/2007 pentru aprobarea Caietului de sarcini-cadru al serviciului de iluminat public;

- f) Ordinul nr. 77/2007 privind aprobarea Normelor metodologice de stabilire, ajustare sau modificare a valorii activităților serviciului de iluminat public.
- g) Legea Nr. 100/2016 din 19 mai 2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii și normele de aplicare ale acestora

Cap. III. Descrierea serviciului de iluminat public din Municipiul Târgu Mureș

3.1. Aspecte generale

Definiție : Serviciile comunitare de utilități publice, (serviciile de utilități publice), sunt definite ca totalitatea acțiunilor și activităților reglementate prin care se asigură satisfacerea nevoilor de utilitate și interes public general ale colectivității locale cu privire la :

- Alimentarea cu apă
- Canalizarea și epurarea apelor uzate
- Colectarea, canalizarea și evacuarea apelor pluviale
- Producerea, transportul, distribuția și furnizarea de energie termică în sistem centralizat, salubritatea localităților
- **Iluminatul public**
- Administrarea domeniului public și privat al unităților administrativ-teritoriale, precum și altele asemenea
- Transportul public local

Participanții la realizarea serviciilor comunitare de utilități publice sunt : autoritățile administrației publice locale, utilizatorii serviciilor comunitare de utilități publice, operatorii serviciilor comunitare de utilități publice, A.N.R.S.C.

Serviciile comunitare de utilități publice implică procese industriale care au ca rezultat producerea de deșeuri și poluarea mediului cu un impact asupra mediului și la realizarea serviciilor trebuie controlat impactul asupra mediului în vederea protecției și conservării acestuia, pentru asigurarea unei dezvoltări durabile.

Ca urmare, Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice și legislația secundară pune accent pe necesitatea protecției mediului înconjurător și obținerea tuturor autorizațiilor, licențelor și avizelor de mediu cerute de lege.

Legea nr. 51/2006 este legea fundamentală a serviciilor comunitare de utilități publice și reglementează activitatea în domeniu serviciilor comunitare de utilități publice.

Legea nr. 230 /2006 – Legea serviciului de iluminat public are ca obiect stabilirea cadrului juridic unitar privind înființarea, organizarea, gestionarea, exploatarea, finanțarea și controlul funcționării serviciului de iluminat public și se aplică serviciului de iluminat public a localităților, înființat și organizat la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor, județelor și al sectoarelor Municipiului București, precum și al asociațiilor de dezvoltare intercomunitară având ca obiectiv serviciile de iluminat public.

Serviciile de utilități publice sunt în responsabilitatea autorităților administrației publice locale și se înființează, organizează și gestionează potrivit hotărârilor adoptate de autoritățile deliberative ale unităților administrativ teritoriale, în funcție de gradul de urbanizare , de importanța economico-socială a localităților, de mărime și de gradul de dezvoltare a acestora și în raport cu infrastructura tehnico-edilitară existentă.

Procedura privind delegarea gestiunii sau concesiunea serviciilor publice de iluminat public este reglementată de Legea nr. 100/ 2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii;

Serviciul de iluminat public face parte din sfera serviciilor comunitare de utilități publice, sub reglementarea, conducerea, monitorizarea și controlul autorităților administrației publice locale din Municipiul Târgu Mureș, reprezentând o parte componentă a infrastructurii tehnico-edilitare a acestei unități administrativ-teritoriale.

Serviciul de iluminat public cuprinde iluminatul stradal-rutier, iluminatul stradal-pietonal, iluminatul arhitectural, iluminatul ornamental și iluminatul ornamental-festiv .

Serviciul de iluminat public se realizează prin intermediul unui ansamblu tehnologic și funcțional, alcătuit din construcții, instalații și echipamente specifice, denumit în continuare sistem de iluminat public. În înțelesul legii, sistemul de iluminat public este ansamblul format din puncte de aprindere, cutii de distribuție, cutii de trecere, linii electrice de joasă tensiune subterane sau aeriene, fundații, stâlpi, instalații de legare la pământ, console, corpuri de iluminat, accesorii, conductoare, izolatoare, cleme, armături, echipamente de comandă, automatizare și măsurare utilizate pentru iluminatul public.

Organizarea și desfășurarea serviciului de iluminat public în Municipiul Târgu Mureș trebuie să asigure satisfacerea unor cerințe și nevoi de utilitate publică ale comunității locale, după cum urmează:

- garantarea permanenței în funcționare a iluminatului public prin îndeplinirea parametrilor proiectați și menținerea lor la standardele în vigoare;
- asigurarea siguranței circulației rutiere și pietonale;
- creșterea gradului de securitate individuală și colectivă în cadrul comunităților locale;
- punerea în valoare, printr-un iluminat adecvat, a elementelor arhitectonice și peisagistice ale localităților, precum și marcarea evenimentelor festive și a sărbătorilor legale sau religioase;
- optimizarea consumului de energie, în paralel cu îmbunătățirea calității iluminatului public din Municipiul Târgu Mureș;
- realizarea unui raport optim calitate/cost și a unui echilibru între riscurile și beneficiile asumate prin contract; structura și nivelul tarifelor practicate se vor reflecta în costul efectiv al prestației și vor fi în conformitate cu prevederile legale;
- administrarea corectă și eficientă a bunurilor din proprietatea publică și a banilor publici;
- ridicarea gradului de civilizație, a confortului și a calității vieții;
- susținerea și stimularea dezvoltării economico-sociale a localităților;
- nediscriminarea și egalitatea tuturor consumatorilor;
- dezvoltarea durabilă a sistemului de iluminat public;
- liberul acces la informații privind aceste servicii publice;
- transparența, consultarea și antrenarea în decizii a cetățenilor.

Sistemul de iluminat public este ansamblul format din puncte de aprindere, cutii de distribuție, cutii de trecere, linii electrice de joasă tensiune subterane sau aeriene, fundații, stâlpi, instalații de legare la pământ, console, aparate de iluminat, accesorii, conductoare, izolatoare, cleme, armături, echipamente de comandă, automatizare și măsurare utilizate în iluminatul public.

3.2. Situația economico-financiară actuală a serviciului de iluminat public

În prezent gestiunea iluminatului public în Municipiul Târgu Mureș se realizează prin intermediul unui acord-cadru încheindu-se, în funcție de necesități, contracte subsecvente pentru următoarele categorii de lucrări:

- mentenanță-întreținere rețele aeriene și subterane de iluminat public;
- mentenanță-întreținere rețele energetice aeriene și subterane aflate în exploatarea Municipiului Târgu Mureș;

- Reabilitare rețele aeriene și subterane de iluminat public;
- Modernizări puncte de aprindere a iluminatului public;
- Modernizări, construcții de rețele subterane de canalizații pentru transmitere de informații;

Valoarea de inventar a componentelor sistemului de iluminat public, conform Listei de Inventar din decembrie 2024, este de 39.532.728,25 lei cu TVA.

Din punct de vedere al alegerii furnizorului de energie electrică, în ultima perioadă, Municipiul Târgu Mureș a optat pentru selectarea acestuia prin BRM Bursa Română de Mărfuri, realizându-se optimizarea evidentă a costurilor privind achiziția de energie electrică.

În ultimul an de contract 2024, consumul de energie electrică pentru sistemul de iluminat public a fost de 6476 MWh pentru care s-au plătit 4.193.000 lei cu TVA.

Evoluția cheltuielilor cu sistemul de iluminat public în perioada 2013-2024 este prezentată în tabelul:

Cheltuieli cu sistemul de iluminat public în perioada 2013-2024

Anul	Energie electrică (lei cu TVA)	Întreținere, mentinere SIP (valoare medie lunară lei cu TVA)	Reabilitări, modernizări (valoare anuală lei cu TVA)
2013	2.738.278	55.901	1.678.799
2014	2.550.180	75.248	164.638
2015	2.592.670	54.808	1.328.136
2016	2.320.327	77.155	2.064.417
2017	2.199.922	91.997	1.684.402
2018	2.335.658	87.207	1.814.352
2019	2.821.126	80.880	1.084.898
2020	2.908.200	67.266	576.248
2021	3.380.000	57.784	1.172.778
2022	4.494.000	60.583	1.436.370
2023	4.389.000	115.128	355.909
2024	4.193.000	89.544	749.611

IV. Organizarea și Funcționarea serviciului de iluminat public în Municipiul Târgu Mureș

4.1. Cadrul legal aplicabil este prevăzut de :

1. Legea nr. 51 din 8 martie 2006 a serviciilor comunitare de utilități publice – republicată, cu modificările și completările ulterioare;

Art. 8 alin. (3) lit. d): „În exercitarea competențelor și atribuțiilor ce le revin în sfera serviciilor de utilități publice, autoritățile administrației publice locale adoptă hotărâri în legătură cu alegerea modalității de gestiune a serviciilor de utilități publice și darea în administrare sau, după caz, punerea la dispoziție a sistemelor de utilități publice destinate furnizării/prestării acestora”.

Art. 22 alin. (1): „Gestiunea serviciilor de utilități publice reprezintă modalitatea de organizare, funcționare și administrare a serviciilor de utilități publice în scopul furnizării/prestării acestora în condițiile stabilite de autoritățile administrației publice locale.

(2) Gestiunea serviciilor de utilități publice se organizează și se realizează în următoarele modalități:

- a) gestiune directă;
- b) gestiune delegată.

(3) Modalitatea de gestiune a serviciilor de utilități publice se stabilește prin hotărârile autorităților deliberative ale unităților administrativ-teritoriale, în funcție de natura și starea serviciului, de necesitatea asigurării celui mai bun raport preț/calitate, de interesele actuale și de perspectivă ale unităților administrativ-teritoriale, precum și de mărimea și complexitatea sistemelor de utilități publice”.

În cazul gestiunii directe, autoritățile administrației publice locale sau asociațiile de dezvoltare comunitară, după caz, își asumă nemijlocit toate sarcinile și responsabilitățile cu privire la înființarea, organizarea, finanțarea, coordonarea, administrarea, gestionarea, exploatarea și asigurarea funcționării serviciului de iluminat public.

Articolul 28 alin. (2): „Gestiunea directă se realizează prin intermediul unor operatori de drept public sau **privat**, astfel cum sunt definiți la art. 2 lit. g), respectiv lit. h), **fără aplicarea** prevederilor Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice, Legii nr. 99/2016 privind achizițiile sectoriale și Legii nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii, care pot fi:

- b) societăți reglementate de Legea nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, cu capital social integral al unităților administrativ-teritoriale, înființate de autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale respective.”

Art. 28 alin. (2¹): „Autoritățile deliberative ale unităților administrativ-teritoriale sau, după caz, asociațiile de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciile de utilități publice, în baza mandatului primit, pot încredința unui operator de drept privat gestiunea serviciilor de utilități publice sau a uneia ori mai multor activități din sfera acestor servicii prin atribuirea directă a contractului de delegare a gestiunii, cu respectarea următoarelor condiții cumulative ce trebuie îndeplinite atât la data atribuirii contractului de delegare a gestiunii, cât și pe toată durata acestui contract:

- a) unitățile administrativ-teritoriale membre ale unei asociații de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciile de utilități publice, în calitate de acționari/asociați ai operatorului regional, prin intermediul asociației, sau, după caz, unitatea administrativ-teritorială, în calitate de acționar/asociat unic al operatorului, prin intermediul adunării generale a acționarilor și al consiliului de administrație, exercită un control direct și o influență dominantă asupra deciziilor strategice și/sau semnificative ale operatorului regional/operatorului în legătură cu serviciul furnizat/prestat, similar celui pe care îl exercită asupra structurilor proprii în cazul gestiunii directe;
- b) operatorul regional, respectiv operatorul, după caz, desfășoară exclusiv activități din sfera furnizării/prestării serviciilor de utilități publice destinate satisfacerii nevoilor de interes public general ale utilizatorilor de pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre ale asociației, respectiv a unității administrativ-teritoriale care i-a încredințat gestiunea serviciului;
- c) capitalul social al operatorului regional, respectiv al operatorului este deținut în totalitate de unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociației, respectiv de unitatea administrativ-teritorială; participarea capitalului privat la capitalul social al operatorului regional/operatorului este exclusă”.

În cazul gestiunii delegate, autoritățile administrației publice locale sau asociațiile de dezvoltare comunitară, după caz, transferă, în baza unui contract prin care se delegă gestiunea, denumit în continuare contract de delegare a gestiunii, unuia sau mai multor operatori cu statut de societăți comerciale cu capital public, privat sau mixt, sarcinile și responsabilitățile proprii cu privire la prestarea serviciului, precum și exploatarea și administrarea sistemului de iluminat public, în condițiile legii. Operatorii prestează serviciul de iluminat public în baza contractului de delegare a gestiunii aprobat de autoritățile administrației publice locale și în baza licenței eliberate de autoritatea competentă.

Legea 230/2006 Articolul 17 alin. (1): „Indiferent de forma de gestiune adoptată, în virtutea competențelor și atribuțiilor ce le revin potrivit legii, autoritățile administrației publice locale păstrează dreptul de a aproba, a supraveghea și a controla, după caz:

a) modul de fundamentare a tarifelor și respectarea metodologiei de stabilire, ajustare sau de modificare a acestora, emise de A.N.R.S.C.;

b) modul de îndeplinire a obligațiilor contractuale asumate de operatori și activitățile desfășurate de aceștia;

c) calitatea și eficiența serviciului prestat, corespunzător indicatorilor de performanță a serviciului, stabiliți conform legii;

d) modul de administrare, de exploatare, de conservare și de menținere în funcțiune, dezvoltarea și/sau modernizarea sistemului de iluminat public.

(2) Activitățile specifice serviciului de iluminat public, indiferent de forma de gestiune adoptată, se organizează și se desfășoară în conformitate cu prevederile regulamentului propriu al serviciului de iluminat public și ale caietului de sarcini, elaborate și aprobate de consiliile locale, sau de asociațiile de dezvoltare comunitară, după caz, în baza regulamentului-cadru al serviciului de iluminat public și a caietului de sarcini-cadru, elaborate de A.N.R.S.C. și aprobate prin ordin al președintelui acesteia.”

Legea 230/2006 Articolul 18 alin. (1): „Gestiunea la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor sau al asociațiilor de dezvoltare comunitară a serviciului de iluminat public, respectiv exploatarea și funcționarea infrastructurii aferente, se organizează astfel încât să asigure respectarea indicatorilor de performanță, a nivelurilor de iluminare și luminanță prevăzute de normativele specifice domeniului și ținând seama de următoarele:

a) mărimea, gradul de dezvoltare și particularitățile economico-sociale ale localităților;

b) starea sistemului de iluminat public existent;

c) posibilitățile locale de finanțare a exploatării, întreținerii și dezvoltării serviciului și a infrastructurii tehnico-edilitare aferente.

(2) Propunerile de indicatori de performanță a serviciului de iluminat public, elaborate în conformitate cu prevederile art. 7, vor fi supuse unor consultări și dezbaterii publice în urma cărora se va adopta soluția optimă pentru comunitate.

(3) Consiliile locale, asociațiile de dezvoltare comunitară, după caz, vor aproba indicatorii de performanță, cu respectarea prevederilor stabilite în acest scop în regulamentul-cadru al serviciului de iluminat public și în caietul de sarcini-cadru, care au caracter minimal.

(4) Regulamentele proprii ale serviciului și caietele de sarcini trebuie să cuprindă prevederi prin care se stabilesc cel puțin următoarele:

a) nivelurile de iluminat, pe zone caracteristice;

b) indicatorii de performanță a serviciului;

c) condițiile tehnice;

d) infrastructura aferentă serviciului;

e) raporturile operator-utilizator.”

4.2. Gestionarea si administrarea serviciului de iluminat public se va executa astfel încât să se realizeze:

- verificarea și supravegherea continuă a funcționării rețelelor electrice de joasă tensiune, posturilor de transformare, cutiilor de distribuție și a corpurilor de iluminat;
- corectarea și adaptarea regimului de exploatare la cerințele utilizatorului;
- controlul calității serviciului asigurat;
- întreținerea tuturor componentelor sistemului de iluminat public;
- menținerea în stare de funcționare la parametri proiectați a sistemului de iluminat public;
- măsurile necesare pentru prevenirea deteriorării componentelor sistemului de iluminat public;
- întocmirea sau reactualizarea, după caz, a documentației tehnice necesare realizării unei exploatare economice și în condiții de siguranță;
- respectarea instrucțiunilor furnizorilor de echipamente;
- funcționarea instalațiilor de iluminat, în conformitate cu programele aprobate;
- respectarea instrucțiunilor/procedurilor interne și actualizarea documentației;
- respectarea regulamentului de serviciu aprobat de autoritatea administrației publice locale, în condițiile legii;
- funcționarea pe baza principiilor de eficiență economică, având ca obiectiv reducerea costurilor specifice pentru realizarea serviciului de iluminat public;
- menținerea capacităților de realizare a serviciului și exploatarea eficientă a acestora, prin urmărirea sistematică a comportării rețelelor electrice, echipamentelor, întreținerea acestora, planificarea reparațiilor capitale, realizarea operativă și cu costuri minime a reviziilor/reparațiilor curente;
- îndeplinirea indicatorilor de performanță și calitate ai serviciului prestat, specificați în regulamentul serviciului;
- încheierea contractelor cu furnizorii de utilități, servicii, materiale și piese de schimb, prin aplicarea procedurilor concurențiale impuse de normele legale în vigoare privind achizițiile de lucrări sau de bunuri;
- dezvoltarea/modernizarea, în condiții de eficiență a sistemului de iluminat public în conformitate cu programele de dezvoltare/modernizare elaborate de către consiliul local, sau cu programele proprii aprobate de autoritatea administrației publice locale;
- un sistem prin care sa poată primi informații sau să ofere consultanță și informații privind orice problemă sau incidente care afectează sau pot afecta siguranța, disponibilitatea și/sau alți indicatori de performanță ai serviciilor de iluminat;
- asigurarea, pe toată durata de executare a serviciului, de personal calificat și în număr suficient pentru îndeplinirea activităților ce fac obiectul serviciului de iluminat public;
- urmărirea și înregistrarea indicatorilor de performanță aprobați pentru serviciul de iluminat public se va face de către operator pe baza unei proceduri specifice;
- instituirea și aplicarea unui sistem de comunicare cu beneficiarii cu privire la reglementările noi ce privesc serviciul de iluminat public și modificările survenite la actele normative din domeniu. În termen de 60 de zile calendaristice de la data încredințării serviciului de iluminat public, operatorul va prezenta autorității administrației publice locale modul de organizare a acestui sistem;
- informarea utilizatorului și a beneficiarilor despre planificarea anuală a reparațiilor sau a reviziilor ce se vor efectua la sistemul de iluminat public.

4.3. Operatorul serviciului de iluminat public trebuie să asigure:

- respectarea legislației, normelor, prescripțiilor și regulamentelor privind igiena și protecția muncii, protecția mediului, urmărirea comportării în timp a sistemului de iluminat public, prevenirea și combaterea incendiilor;
- exploatarea, întreținerea și reparația instalațiilor cu personal autorizat, în funcție de complexitatea instalației și specificul locului de muncă;
- respectarea indicatorilor de performanță și calitate stabiliți prin contractul de delegare a gestiunii, sau prin hotărârea de dare în administrare a serviciului și precizați în regulamentul SIP;
- întreținerea și menținerea în stare de permanentă funcționare a sistemelor de iluminat public;
- furnizarea autorității administrației publice locale, respectiv A.N.R.S.C., a informațiilor solicitate și accesul la documentațiile pe baza cărora prestează serviciul de iluminat public, în condițiile legii;
- creșterea eficienței sistemului de iluminat în scopul reducerii tarifelor, prin reducerea costurilor de producție, a consumurilor specifice de materiale și materii, energie electrică și prin modernizarea acestora;
- personal de intervenție operativă;
- conducerea operativă prin dispecer;
- înregistrarea datelor de exploatare și evidența lor;
- analiza zilnică a modului în care se respectă realizarea normelor de consum și stabilirea operativă a măsurilor ce se impun pentru eliminarea abaterilor, încadrarea în norme și evitarea oricărei forme de risipă;
- elaborarea programelor de măsuri pentru încadrarea în normele de consum de energie electrică și pentru raționalizarea acestor consumuri;
- realizarea condițiilor pentru prelucrarea automată a datelor referitoare la funcționarea economică a instalațiilor de iluminat public;
- statistica incidentelor, avariilor și analiza acestora;
- instituirea și gestionarea unui sistem de înregistrare, investigare, soluționare și raportare privind reclamațiile făcute de beneficiari în legătură cu calitatea serviciilor;
- soluționarea operativă a incidentelor;
- funcționarea normală a tuturor componentelor sistemului de iluminat public;
- evidența orelor de funcționare a componentelor sistemului de iluminat public;
- aplicarea de metode performante de management care să conducă la funcționarea cât mai bună a instalațiilor de iluminat și reducerea costurilor de operare;
- elaborarea planurilor anuale de revizii și reparații executate cu forțe proprii și cu terți și aprobarea acestora de către administrația publică locală;
- executarea în bune condiții și la termenele prevăzute a lucrărilor de reparații care vizează funcționarea economică și siguranța în exploatare;
- elaborarea planurilor anuale de investiții pe categorii de surse de finanțare și aprobarea acestora de către administrația publică locală;
- corelarea perioadelor și termenelor de execuție a investițiilor și reparațiilor cu planurile de investiții și reparații a celorlalți furnizori de utilități, inclusiv cu programele de reabilitare și dezvoltare urbanistică ale administrației publice locale;
- inițierea și avizarea lucrărilor de modernizări și de introducere a tehnicii noi pentru îmbunătățirea performanțelor tehnico-economice ale sistemului de iluminat public;

- o dotare proprie cu instalații și echipamente specifice necesare pentru prestarea activităților asumate prin contract sau prin hotărârea de dare în administrare;
- alte condiții specifice stabilite de autoritatea administrației publice locale sau asociația de dezvoltare comunitară, după caz.

Operatorul are obligația să îndeplinească și gestionarea consumului de energie pentru sistemul de iluminat public ce implică asumarea următoarelor atribuții:

- monitorizarea și raportarea consumului de energie;
- optimizarea și reducerea cheltuielilor de întreținere și mentenanță, ca și costuri de operare aferente sistemului de iluminat public;
- aplicarea măsurilor de eficiență energetică conform legislației și reglementărilor în vigoare aplicabile elementelor infrastructurii sistemului de iluminat public.

Obligațiile operatorului sunt înscrise în cuprinsul contractului de delegare a gestiunii sistemului de iluminat public.

Cuprinsul prevederilor din aceste documente trebuie să fie în acord cu legislația incidentă, respectiv, cu regulamentul cadru adoptat de ANRSC prin Ordinul nr. 86/2007, precum și regulamentul autorității publice locale privind iluminatul public.

Pe de altă parte, răspunderea personalului operativ al operatorului sunt cuprinse în regulamentul de serviciu (regulamentul de serviciu se întocmește pe baza regulamentului-cadru al serviciului de iluminat public). **În caietele de sarcini se vor preciza condițiile de realizare a reparațiilor (curente și capitale), a investițiilor precum și a altor cheltuieli pe care le va face operatorul, specificându-se modul de aprobare și decontare a acestora în cadrul relațiilor contractuale dintre autoritatea administrației publice locale și operator.**

Bunurile care fac obiectul delegării vor fi prevăzute în anexe la contractul de delegare a gestiunii serviciului de iluminat public din Municipiul Târgu Mureș.

Evaluarea indicatorilor de performanță și a îndeplinirii exigențelor din lege și din caietul de sarcini se va face totodată mult mai ușor și orice abatere contractuală va putea fi probată fără echivoc, prin raportare proporțională la valoarea contractului. Cu alte cuvinte, în cazul în care delegarea gestiunii ar eșua în cazul unui anumit operator, ar fi de dorit ca efectele negative să fie cât mai mici, iar justa denunțare unilaterală să poată fi ușor probată.

Recomandăm ca pe parcursul primului an al noii gestiuni să se investească în:

- realizarea Hărții Electronice a Sistemului de Iluminat al Municipiului Târgu Mureș;
- realizarea Planului General de Iluminat Public al Municipiului Târgu Mureș.

Acestea vor fi instrumente de lucru extrem de utile atât operatorului cât și Municipality, care alături de implementarea sistemului de telegestiune vor permite o administrare mult mai simplă și mai ieftină a sistemului de iluminat public. Prevederile clare ale planului general de iluminat elimină orice dificultăți în estimarea costurilor de investiție și întreținere ulterioară;

- **extinderea sistemului** în zonele lipsă sau în cele noi, trecerea în subteran a rețelilor de alimentare, generalizarea introducerii stâlpilor de metal în locul celor de beton, toate acestea se pot face treptat pe măsura asigurării finanțării de către Municipalitate cu costuri suportabile, eșalonate pe întreaga durată a delegării.

Se recomandă continuarea introducerii tehnologiei LED în iluminatul public, care va reduce consumurile energetice și implicit va înlesni orientarea economiilor astfel realizate către investiții. În ceea ce privește alegerea aparatelor de iluminat performanțe cu tehnologie LED, se va evita utilizarea surselor de culoare alb rece, preferându-se culorile mai calde sau neutru 4000 K chiar dacă eficiența luminoasă este superioară celor de culoare alb cald. Se vor evita contrastele de culoare și se va căuta păstrarea culorii predominant calde a luminii. Dat fiind că în prezent există aparate de iluminat stradal extrem de performante la o temperatură de culoare a luminii de

$T_c=3000-4000\text{ K}$, acest lucru este perfect realizabil și menține actuala dominantă caldă a luminii orașului.

Dacă se analizează influența creșterii eficienței energetice și cea a reducerii costurilor pe o durată de 5-10 ani, este probabil ca investiția în modernizarea punctelor luminoase să nu îndeplinească criteriile de fezabilitate economică. Cu toate acestea, creșterea calității iluminatului trebuie să primeze, ajungându-se astfel la atingerea parametrilor luminotehnici impuși de normele românești și europene.

4.4. Analiză comparativă între gestiunea directă și gestiunea delegată a serviciului de iluminat public

Dacă în cazul gestiunii directe autoritatea administrativă este responsabilă în integralitate de modul de îndeplinire a obligațiilor care decurg din lege, în privința delegării gestiunii, legea îi permite acestuia să împartă sarcinile cu un operator public sau privat, acordând totodată posibilitatea ca prin contractul de delegare să fie impuse exigențe specifice, în acord cu nevoile și situația concretă de la nivelul comunității locale incidente.

Rațiunea bunei administrări a sistemului de iluminat public în Municipiul Târgu Mureș nu poate fi pusă în discuție, obiectul prezentului studiu constând în alegerea unei soluții optime de gestionare a serviciului de iluminat public: directă sau indirectă. Pentru a putea compara ușor avantajele și dezavantajele gestiunii directe cu cele ale gestiunii indirecte (delegate) a sistemului de iluminat public, acestea se prezintă în continuare sub forma unui tabel.

tabel nr. 1

	GESTIUNEA DIRECTĂ	GESTIUNEA DELEGATĂ (INDIRECTĂ)
A	• menținerea responsabilității față de populația deservită; • menținerea autorității nemijlocite a Municipalității asupra activității; • Municipality va avea drept de control asupra derulării serviciului; • Asumarea resurselor financiare pentru înființarea serviciului;	• reducerea imixtiunii politicului în deciziile de afaceri, investiții și personal;
V		• tarife mai mici decât în cazul gestiunii directe (conform calculului de simulare a cheltuielilor de mai jos);
A		• Municipality transferă sarcina exploatarei, administrării, propunerilor de investițiilor și (potențial a) finanțării către operatorul pentru partea ce îi revine;
N		• criteriile de management comercial se pot îndeplini pentru a avea acces la fonduri bancare;
T		• accesul la fonduri europene destinate autorităților publice;
A		• Municipality își asumă rolul de administrator și reglementator pe durata contractului și va trebui să se concentreze pe negociere, monitorizare și supervizarea respectării indicatorilor de performanță.
J		
E		

D E Z A V A N T A J E	• Municipality would have to provide in continuing funds and guarantees in the quality of actioner unique (if it organizes a company on actions for the operation of the service); • activity of attracting sources of financing, contracting of bank credits; • lack of equipment and specific tools, means of transport and intervention, specialized personnel, training personnel, authorization personnel; etc • Increase of number of personnel from the apparatus of the municipality which would occupy the management of the service; • lack of space (offices) for the functioning of the service; • High risk of loss of the qualified workforce; • Expenses for licensing ANRSC (technical-material, authorization personnel, authorization ANRE and taxes annual for maintenance of the license).	• Municipality must ensure the full financing of the service; • Risk and difficulties of reversion/exit from contract in case of non-performance as well as ensuring the continuity in the provision of the service until the choice of another operator; • negotiation of a detailed contract for a long term, especially for the first part of the contract, the one in which the investments are realized;
---	--	---

Pe lângă seria de avantaje enumerate mai sus privind gestiunea delegată, un alt aspect deosebit de important este accesarea diverselor fonduri de dezvoltare-modernizare. Majoritatea programelor, din ultimii ani, privind sprijinirea eficienței energetice în infrastructura de iluminat public condiționează, prin criteriile de eligibilitate, ca furnizarea/prestarea serviciului de iluminat să fie realizate prin intermediul unui operator sau al unor operatori regionali conform art. 3 alin. (4) din legea nr. 51/2006.

Pentru exemplificare expunem extrase din diverse ghiduri de finanțare sau rapoarte guvernamentale, astfel:

- **”....., pentru a evita nerespectarea prevederilor în domeniul ajutorului de stat, solicitanții vor trebui să stabilească modalitatea de gestiune a serviciului de iluminat public, fie prin hotărâre de dare în administrare în cazul gestiunii directe, fie prin contract de delegare a gestiunii, conform legislației în vigoare”** - program operațional regional POR 2014-2020 pag 11;

- **” La data depunerii cererii de finanțare trebuie să existe un operator desemnat care să presteze serviciul de iluminat public prin gestiune delegată în baza unui contract de delegare a gestiunii sau prin gestiune directă în baza unei hotărâri de dare în administrare, precum și în baza licenței eliberate de A.N.R.S.C prin care se recunoaște calitatea de operator de servicii de utilități publice în domeniul iluminatului public, conform prevederilor legale”** - program operațional regional POR 2014-2020 pag 16

- **” furnizarea/prestarea serviciului de iluminat public se va realiza prin intermediul unui operator în conformitate cu prevederile art.3 alin(4) din legea 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice ”** – ghid de finanțare a Programului privind sprijinirea eficienței energetice și a gestionării inteligente a energiei în infrastructura de iluminat public, program aflat în dezbatere publică art. -9 lit. f

-” Se recomandă autorităților publice locale să întreprindă demersurile necesare cu prevederile legii nr. 51/2006 până la sfârșitul anului 2019, inclusiv în ceea ce privește durata contractuală...” urmărind pe lângă prestarea efectivă a serviciilor și transferarea semnificativă către operator a riscurilor de operare. - extras din concluziile raportului privind investigația sectorială declanșată prin Ordin 81/15.02.2017 de către Consiliul Concurenței.

Având în vedere expunerea comparativă privind avantajele și/sau deajavantajele adoptării unei soluții privind delegarea Serviciului de Iluminat Public coroborat și cu oportunitatea de a putea accesa diverse fonduri de dezvoltare, se recomandă adoptarea variantei de gestionare a serviciului prin **gestiune delegată**. Posibilitatea extinsă de a defini contractual limitele de exploatare a serviciului, finalitatea și ritmul investițiilor din infrastructură determină că **formula gestiunii delegate să fie mai ușor de pus în acord cu interesele generale ale comunități, la momentul actual, și implicit, cu principiile care guvernează serviciul.**

Estimarea costurilor pe toată durata delegării, inclusiv identificarea și cuantificarea financiară a riscurilor, poate conduce la stabilirea unor tarife reale și acceptate de către toți utilizatorii, astfel încât alegerea unui operator să fie pe deplin justificată și financiar, pe lângă principiile descentralizării și eficientizării cerute de normele europene.

Pentru a aproxima costurile ipotetice pe care le presupune administrarea serviciului de iluminatului public din Municipiul Târgu Mureș, s-a realizat o *simulare a cheltuielilor lunare* pentru efectuarea serviciului de mentenanță în varianta gestiunii directe.

Nr. Crt.	Personal/Utilaje	Numar personal implicat	Cheltuieli unitare (lei) lunar	Cheltuieli totale (lei) lunar
1.	Director serviciu	1	9.000,00	9.000,00
2.	Ingineri specialisti	2	7.500,00	15.000,00
3.	Electricieni statii și posturi	3	6.000,00	18.000,00
4.	Electricieni exploatare linii aeriene	3	6.000,00	18.000,00
5.	Deserventi utilaje	3	6.000,00	18.000,00
6.	Personal de executie auxiliar (sapatori, lacatusi, sudori)	6	5.000,00	30.000,00
7.	Amortizări utilaje achizitionate	1	15.503,00	15.503,00
8.	Carburanți (1000 l)	1	6.000,00	6.000,00
9.	Materii prime, consumabile	1	30.000,00	30.000,00
Total 1				162.503,00
Cheltuieli indirecte			13%	21.125,39
Total General cheltuieli lunare				183.628,39

Calcululele simulării indică o valoare de **183.628,39** lei ipotetic cheltuiți lunar în varianta gestiunii proprii. Comparând valoarea lunară estimată a gestiunii directe cu media lunară din ultimii 7 ani a cheltuielilor efectuate prin gestiune delegată de **74.742,28** lei, constatăm faptul că gestiunea delegată este, și din punct de vedere al costurilor, mult mai avantajoasă.

Calculul de mai sus arată faptul că, în varianta asumării de către municipalitate a gestionării directe a sistemului de iluminat public, cheltuielile necesare pentru a-l menține în parametri normali de funcționare ar putea să fie mai mari decât au fost în varianta delegării sistemului.

Gestiunea delegată se poate plia pe necesitatea adaptării la cerințele și exigentele legale în vigoare a serviciului de iluminat public, privit ca un sistem eficient, și care să corespundă cu programele de dezvoltare durabilă ale municipalității, respectiv, pentru:

- asigurarea dezvoltării durabile a unităților administrativ-teritoriale;
- crearea unui ambient plăcut și ridicarea gradului de civilizație, a confortului și a calității vieții;
- asigurarea funcționării și exploatării în condiții de siguranță, rentabilitate și eficiență economică a infrastructurii aferente serviciului de iluminat public;
- protecției și conservării mediului natural și construit;
- satisfacerea judicioasă, echitabilă și nepreferențială a tuturor membrilor comunității locale, în calitatea lor de beneficiari ai serviciului;
- identificare și implementarea unor soluții și sisteme de eficiență energetică;
- punerea în valoare, printr-un iluminat arhitectural, ornamental și ornamental-festiv a edificiilor de importanță publică și/sau culturală și marcării prin sisteme de iluminat corespunzătoare a evenimentelor festive și a sărbătorilor legale sau religioase.

În concluzie, prezentul studiu recomandă menținerea unui sistem cu un singur operator. Subliniem faptul că **modalitatea gestiunii delegate a serviciului de iluminat public** prin atribuirea contractului de concesiune pentru delegarea a gestiunii serviciului de iluminat public, este în interesul administrației publice locale, aceasta având posibilitatea de a efectua în orice moment cu ușurință un audit prin raportare la starea sistemului, verificarea indicatorilor de performanță, precum și la nivelul de eficiență în funcționare.

V. Obiectul delegării

Obiectul contractului îl constituie delegarea gestiunii serviciului de iluminat public din Municipiul Târgu Mureș și cuprinde totalitatea acțiunilor și activităților de utilitate publică și de interes economic și social general desfășurate la nivelul unității administrativ-teritoriale sub conducerea, coordonarea și responsabilitatea unui **operator unic**, în scopul asigurării iluminatului public din Municipiu, inclusiv dreptul și obligația de a administra și de a exploata infrastructura tehnico-edilitară aferentă acestuia, în conformitate cu Regulamentul serviciului de iluminat public (Anexa 1) și a Caietului de sarcini specific (Anexa 2).

Serviciul de iluminat public cuprinde:

- iluminatul stradal-rutier,
- iluminatul stradal-pietonal,
- iluminatul arhitectural,
- iluminatul ornamental
- iluminatul ornamental-festiv al Municipiului Târgu Mureș.

Serviciul de iluminat public se realizează prin intermediul unui ansamblu tehnologic și funcțional, alcătuit din construcții, instalații și echipamente specifice, denumit în continuare sistem de iluminat public fiind format din puncte de aprindere, cutii de distribuție, cutii de trecere, linii electrice de joasă tensiune subterane sau aeriene, fundații, stâlpi, instalații de legare la

pământ, console, corpuri de iluminat, accesorii, conductoare, izolatoare, cleme, armături, echipamente de comandă, automatizare și măsurare utilizate pentru iluminatul public.

Prestațiile și lucrările asigurate de delegat sunt următoarele:

- a) întreținerea – menținerea în starea de funcționare a elementelor aparținând sistemului de iluminat public pentru asigurarea funcționării continue și optime a echipamentelor aferente sistemului de iluminat public prin înlocuirea componentelor dictate de menținerea parametrilor lumino-tehnici la nivelele standardului EN13201/2004 și a unui raport optim între acești parametri și consumul de energie electrică.
- b) realizarea iluminatului festiv/iluminat festiv de sărbători prin închirierea/achiziționarea, montarea și demontarea echipamentelor. pentru execuția lucrărilor de iluminat festiv se vor utiliza numai surse cu tehnologie LED. Produsele utilizate: figurine 3D, 2D, brad împodobit cu înălțimea de peste 15 m, plase luminoase, țurțuri luminoși, ghirlande luminoase, etc;
- c) montarea/demontarea și asigurarea de asistență tehnică pentru instalațiile electrice necesare în cadrul manifestărilor cultural-artistice din Municipiul Târgu Mureș;
- d) modernizarea și extinderea infrastructurii sistemului de iluminat public- rețea, stâlp, corp, consolă, punct de măsură și control, etc., în baza Programelor stabilite de delegatar.

Cap.VI.Durata contractului de delegare a gestiunii serviciului de iluminat public

În conformitate cu prevederile art. 32 alin. (3) din Legea nr. 51/2006, republicată, legea 100/2016 cu modificările și completările ulterioare, durata contractului de delegare a gestiunii serviciului de iluminat public al Municipiului Târgu Mureș este de **5 ani**.

Pentru contractele de delegare a gestiunii a căror durată estimată este mai mare de 5 ani, aceasta se stabilește, după caz, în conformitate cu prevederile Legii nr. 100/2016 și nu va depăși durata maximă necesară recuperării investițiilor prevăzute în sarcina operatorului prin contractul de delegare.

Cap. VII. Concluzii

Starea actuală a gestiunii sistemului de iluminat public, gestiunea aflându-se în sarcina municipalității prin încheierea periodică de contracte subsecvente, impune o rezolvare cât mai rapidă a situației.

Biroul Energetic
ing. Sigmirean Mircea